

KOLOKIAL WONTEN ING CAKEPAN TEMBANG CAMPURSARI ANGGITANIPUN CAK DIQIN

COLLOQUIAL IN THE LYRICS OF CAMPURSARI SONG BY CAK DIQIN

Dening: Fitriya Indriyani, Prodi Pendidikan Bahasa Jawa, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta fitriyaindriyani0@gmail.com

Sarining Panaliten

Panaliten menika gadhah ancas kangge ngandharaken kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin. Ancasing panaliten inggih menika ngandharaken *satuan lingual* kolokial, panandha kolokial, saha *fungsi* kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin. Panaliten menika kalebet panaliten *deskriptif*. Data wonten ing panaliten menika awujud sedaya tuturan salebeting tembang campursari anggitanipun Cak Diqin. Cara ingkang dipunginakaken kangge ngempalaken *data* inggih menika teknik nyemak saha teknik nyathet. Kangge ngesahaken *data* wonten ing panaliten menika ngginakaken *validitas semantis* saha konteks tutur. Wondene *reliabilitas* ingkang dipunginakaken inggih menika *reliabilitas stabilitas*. Asiling panaliten satuan lingual kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin menika wonten sekawan inggih menika kolokial *satuan lingual* tembung, kolokial *satuan lingual* frasa, kolokial *satuan lingual* klausa, saha kolokial *satuan lingual* ukara. Panandha kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin wonten sekawan inggih menika tuturan-tuturan ingkang ngandhut idiom, *satuan lingual* ingkang boten sampurna utawi tembung-tembung ingkang dipunwancah, basa pisuhan, saha tembung lok. Kolokial kasebut minangka salah satunggaling variasi basa informal ingkang dipunginakaken salebeting masarakat. Variasi basa gayutipun kaliyan fungsipun kolokial menika dipunsinauni ngginakaken ngelmi sosiolinguistik. *Fungsi* kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin wonten gangsal inggih menika emotif, konatif, referensial, puitik, saha fatik.

Pamijining Tembung: *kolokial, cakepan tembang campursari, Cak Diqin*

Abstract

This research was aimed at describing the colloquial language which is appeared in the lyrics of campursari song by Cak Diqin. The objectives of this research were to explain the colloquial unit, the characteristics of colloquial language, and the functions of colloquial language in the lyrics of campursari song by Cak Diqin. This particular research was categorized as descriptive research. The data in this research were in the forms of all speeches that exist in the song of campursari by Cak Diqin. The data were obtained by using listening and note taking techniques. The validity of the data were obtained by applying semantic validity and speech context. Meanwhile, the reliability was reliability stability. The result findings showed that there were four colloquial units which is appeared in the lyrics of campursari song by Cak Diqin namely, the colloquial unit of word, the colloquial unit of phrase, the colloquial unit of clause, and the colloquial unit of sentence. The characteristics of colloquial language in the song of campursari by cak diqin were four, namely speeches that contain idiom, the lingual unit which is uncomplete especially the shortened words, rough languages words, and encouragement words. Colloquial as one variation of informal language used by the community. Language variation associated with colloquial function was studied using sociolinguistic science. The functions of colloquial language in the lyrics of campursari song by cak diqin were five; emotive, conative, referential, poetic, and fatic functions.

PURWAKA

Basa inggih menika salah satunggaling unsur kabudayan ingkang dipunginakaken

kangge srana pirembagan. Basa dipunginakaken kangge ngandharaken gagasan saha raos pangraosing tiyang. Jumbuh kaliyan

andharanipun Kridalaksana (1978:94), ingkang paring pangertosan bilih sosiolinguistik minangka ngelmu ingkang nyinau titikan maneka warni basa, saha ingkang gayut kaliyan fungsipun *variasi* basa salebeting masarakat.

Salah satunggaling perangan *variasi* basa inggih menika kolokial. Miturut Jendra (2012:185), kolokial inggih menika basa *informal* ingkang dipunginakaken ing swasana sante. Salah satunggaling panandha kolokial inggih menika satuan lingual ingkang boten sampurna, mliginipun tembung wancah. Sinaosa dipunwancah, tiyang saged mangertos menapa ingkang dipunkajengaken. Kolokial namung kapanggihaken wonten ing kawontenan ingkang sipatipun *informal*. Pramila kolokial menika minangka salah satunggaling *kekhasan*.

Objek wonten ing panaliten menika badhe mendhet tuturan utawi cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin. Panaliten menika badhe ngrembag *satuan lingual*, panandha, saha *fungsi* kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin.

Adhedhasar andharan dhasaring panaliten saha watesaning prakawis, wosing panaliten menika badhe ngrembag,

1. Menapa kemawon *satuan lingual* kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin?
2. Menapa kemawon pananda kolokial wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin.

3. Menapa *fungsi* kolokial ingkang dipunginakaken wonten ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin?

GEGARAN TEORI

Miturut Chaer saha Leonie (2004:2), sosiolinguistik inggih menika ngelmu *antardisiplin* antawisipun sosiologi saha linguistik. Miturut Chaer saha Leonie (2004:62), *variasi* basa saged kaperang dados sekawan inggih menika: *variasi* basa adhedhasar penutur, panganggenipun, keformalan, saha sarana. *Variasi* basa adhedhasar penuturipun kaperang dados idiolek, dialek, kronolek, saha sosiolek. Sosiolek saged kaperang malih dados akrolek, basilek, vulgar, slang, kolokial, jargon, argot, saha ken.

Miturut Jendra (2012:185), kolokial inggih menika *variasi* basa ingkang asring dipunginakaken ing *situasi informal*. Miturut Hymes lumantar (Mulyana, 2005:23), perkawis ingkang ndayani tuturan saged dipuntingali saking *akronim* SPEAKING.

Jalalpour saha Hossein (2017: 1013) ngandharaken bilih kolokial dipunperang dados 3, inggih menika *kategori* tembung, frase, saha *aphorisme*. Richard saha Schmidt lumantar (Suhartinah, 2013:12) ngandharaken bilih kolokial dipuntandhani tuturan-tuturan ingkang ngewrat slang, idiom, saha wujud kebahasaan sanesipun kadosta ngicali *subjek* utawi *verba pelengkap*.

McCrimmon lumantar (Suhartinah, 2013:14), ngandharaken bilih salah satunggaling ciri-ciri kolokial inggih menika tuturan-tuturan ingkang nedahaken panganggening patrap panganggit. Wondene Jalalpour saha Hossein (2017:1013), ngandharaken menawi tuladha kolokial menika tembung-tembung ingkang dipunwancah saha tuturan-tuturan ingkang ngandhut umpatan/pisuhan.

Tuladha kolokial ingkang ngandhut idiom:

Pak Dewa: “*Kowe kok njanur gunung le, kadingaren dolan mrene.*”

Tiko: “*Inggih Pak.*”

Tuturan ing nginggil dipunginakaken ing swasana santé saha *nonresmi* dening Pak Dewa kaliyan Tiko nalika aruh-aruh, kadingaren dolan wonten dalemipun Pak Dewa kanthi ngginakaken wangsalan. “*Njanur gunung, kadingaren dolan mrene*” menika minangka wangsalan ingkang bedhekanipun janur gunung: aren. Kajawi menika, tuturan kasebat ugi asipat padintenan.

Miturut Jacobson lumantar (Suparno, 2013:18) *fungsi* basa dipunperang dados 6, inggih menika *emotif, konatif, referensial, puitik, fatik*, saha *metalingual*. *Fungsi* kolokial ing cakepan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin menika saged dipuntingali kanthi nggatosaken konteksipun.

CARANING PANALITEN

Wonten panaliten menika ngginakaken cara panaliten *deskriptif*. Panaliten menika gadhah ancas saprelu damel deskripsi babagan

satuan lingual, panandha, saha *fungsi* kolokial ingkang dipunginakaken ing tembang campursari anggitanipun Cak Diqin.

Pirantining panaliten ingkang dipunginakaken inggih menika panaliti piyambak (*human instrument*). Kangge mbiyantu panaliten menika, panaliti ngginakaken kertu *data*. Anggenipun ngempalaken *data* panaliten menika kanthi ngginakaken teknik nyemak-nyerat. Panaliti nyemak tuturan cakepan tembang-tembang ingkang wonten ing Album *Legendaris 4, Lacosta 2*, saha *CJDW Cak Diqin Peduli Seniman* anggitanipun Cak Diqin. Panaliti nyemak kanthi nggatosaken kolokial wonten ing cakepan tembang kasebat. Teknik nyerat dipuntindakaken wonten ing kartu *data* ingkang sampun dipunsamektaaken. (Muhammad, 2011:211).

Cara anggenipun ngesahaken *data* panaliten menika ngginakaken *validitas semantis* saha konteks tutur. *Reliabilitas* ingkang dipunginakaken wonten ing panaliten inggih menika *reliabilitas stabilitas*.

ASILING PANALITEN

1. Kolokial Satuan Lingual Tembung

a. Kolokial Satuan Lingual Tembung kanthi Panandha Satuan Lingual ingkang Boten Sampurna Fungsi Emotif

Kolokial ingkang dipunpanggihaken menika badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Cak Diqin ngandharaken ngengingi pejabat ingkang mlebet pakunjaran.

*Delengen kae, mlebu pakunjaran
Pejabat kang sawenang-wenang ... (55)*

(sumber: tembang Tuntunan dadi Tontonan)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika tembung “kang”. Tembung “kang” kalebet satuan lingual tembung amargi saged madeg dados fungtor. Tembung menika dipuntandhani satuan lingual ingkang boten sampurna amargi tembung “kang” asalipun saking tembung “ingkang” ingkang dipunwancah. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung “kang” kalebet kolokial amargi dipunginakaken ing situasi non resmi nalika Cak Diqin ngudarasa dhateng mitra tutur ngengingi pejabat ingkang sawenang-wenang utawi tumindakipun boten becik.

Kolokial kasebat ngewrat fungsi emotif. Cak Diqin ngandharaken bab pejabat ingkang mlebet pakunjaran. Tembung “kang” menika minangka fungsi emotif, amargi dipunginakaken kangge ngandharaken raos jengkel ugi bungah awit pejabat ingkang tumindak sawenang-wenang sampun mlebet pakunjaran.

b. Kolokial Satuan Lingual Tembung kanthi Panandha Satuan Lingual ingkang Boten Sampurna Fungsi Konatif

Kolokial ingkang dipunpanggihaken menika badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Cak Diqin paring janji dhateng Atik Sania badhe damelaken griya saha mundhutaken berlian menawi kasil anggenipun main

*Ja kuwatir yen nomerku nimbus tenan
Tak gawekke omah lan mundhut berlian (27)
(sumber: tembang Cerewet)*

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika tembung “ja”. Tembung “ja” kalebet tembung panggandheng. Tembung menika dipuntandhani satuan lingual ingkang boten sampurna amargi tembung “ja” asalipun saking tembung “aja” ingkang dipunwancah. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung “ja” kalebet kolokial amargi dipuntuturaken dening Cak Diqin dhateng Atik Sania ingkang kalenggahanipun caket, satemah sipatipun santé.

Kolokial kaebat ngewrat fungsi konatif. Cak Diqin nyuwun dhateng Atik Sania supados boten kuwatir awit boten dipunnafkahi, amargi menawi kasil anggenipun main, piyambakipun badhe dipundamelaken griya saha dipunpundhutaken berlian. Tembung “ja” menika minangka fungsi konatif, nedahaken supados mitra tutur utawi Atik Sania boten kuwatir menapa malih duka.

c. Kolokial Satuan Lingual Tembung kanthi Panandha Satuan Lingual ingkang Boten Sampurna Fungsi Referensial

Kolokial ingkang dipunpanggihaken menika badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Putranipun Cak Diqin ingkang nomer 2 jejuluk mister judi, amargi gadhekaken sertifikat ngantos boten bali

*Nomer loro mister judi
Sertifikat mlebu gadhen ora bali ... (11)*

(sumber: tembang Koplak)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika tembung “gadhen”. Tembung “gadhen” kalebet satuan lingual tembung amargi saged madeg dados fungtor. Tembung menika dipuntandhani satuan lingual ingkang boten sampurna amargi tembung “gadhen” asalipun saking tembung “pagadhean” ingkang dipunwancah. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung “gadhen” kalebet kolokial amargi dipunginakaken Cak Diqin ing situasi non resmi saha ing padintenan nalika nyariyosaken kulawarganipun.

Kolokial kasebat ngewrat fungsi referensial. Cak Diqin ngandharaken menawi putranipun ingkang nomer 2 menika tukang judi satemah sertifikat ingkang dipungadhekaken boten wangsul. Tembung “gadhen” menika minangka fungsi referensial, amargi nedahaken utawi *mengacu* kaliyan papan panggenanipun sertifikat.

d. Kolokial Satuan Lingual Tembung kanthi Panandha Satuan Lingual ingkang Boten Sampurna Fungsi Puitik

Kolokial ingkang dipunpanggihaken menika badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Hanisa Faradila ngandharaken menawi langkung remen tiyang ingkang mlarat ananging tresnanipun suci ketimbang sugih ananging asring damel lara ati.

*Nadyan sugih, nadyan sugih
Nadyan sugih gawene mung lara ati
Becik mlarat, becik mlarat
Becik mlarat becik mlarat tresnane suci
... (42)*

(sumber: tembang Nanting Rasa)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika tembung “nadyan”. Tembung “nadyan” kalebet tembung panggandheng. Tembung menika kalebet kolokial amargi dipuntandhani satuan lingual ingkang boten sampurna. Tembung “nadyan” asalipun saking tembung “senadyan” ingkang dipunwancah. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung “nadyan” kalebet kolokial amargi dipunginakaken dening Hanisa Faradila nalika pacelathon dhateng Cak Diqin ngrembag perkawis pribadhi.

Kolokial kasebat ngewrat fungsi puitik. Hanisa Faradila paring tuturan dhateng Cak Diqin, bab pilihan pados garwa antawisipun ingkang sugih saha mlarat. Tiyang ingkang mlarat ananging tresnanipun suci langkung dipunpilih tinimbang tiyang ingkang sugih nanging asring damel lara ati. Tembung “nadyan” menika minangka fungsi puitik, amargi ngewrat piwulang kangge gesang bebrayan utawi pasrawungan, mmliginipun nalika milih garwa.

e. Kolokial Satuan Lingual Tembung kanthi Panandha Satuan Lingual ingkang boten Sampurna Fungsi Fatik

Kolokial ingkang dipunpanggihaken menika badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Cak Diqin ngaturi mitra tutur supados mangertos tumindakipun pemimpin ingkang ngawur

*Tontonen kae **dulur**, yen pemimpine ngawur ... (57)*
(sumber: tembang Tuntunan dadi Tontonan)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika tembung “dulur”. Tembung “dulur” kalebet satuan lingual tembung amargi saged madeg dados fungtor. Tembung menika kalebet kolokial amargi dipuntandhani satuan lingual ingkang boten sampurna. Tembung “dulur” asalipun saking tembung “sadulur” ingkang dipunwancah. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung “dulur” kalebet kolokial amargi dipunginakaken dening Cak Diqin nalika ngaturi mitra tutur mangertos bab pemimpin ingkang *korup*.

Kolokial kasebat ngewrat fungsi fatik. Cak diqin ngajak dhateng mitra tutur utawi pamireng supados mangertos tumindakipun para pemimpin. Tembung “dulur” menika minangka fungsi fatik, amargi kangge kontak/mahyakaken keakraban dhateng mitra tutur.

f. Kolokial Satuan Lingual Tembung kanthi Panandha Pisuhan Fungsi Emotif

Kolokial ingkang dipunpanggihaken menika badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Cak Diqin ngunekaken dhukun amargi damel kisruh tiyang kathah

Dhukun cabul dhukun laknat, tobata moralmu bejat

Gawe kisruh bikin sesat

*Dhukun cabul memang **bangsat** ... (8)*

(sumber: tembang Dhukun Cabul)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika tembung “bangsat”. Tembung “bangsat” kalebet satuan lingual tembung amargi saged madeg dados fungtor. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung menika kalebet kolokial ingkang ngandhut pisuhan amargi dipunginakaken kangge misuh saha ngina dhukun ingkang tumindakipun boten sae. Kajawi menika, tembung “bangsat” dipunginakaken ing swasana ingkang sipatipun non resmi saha santé nalika Cak Diqin misuh.

Kolokial kasebat ngewrat fungsi emotif. Cak Diqin ngunekaken/ngina si dhukun awit tumindak ingkang boten sae, ngantos damel kisruh saha sesat. Tembung “bangsat” menika minangka fungsi emotif, amargi dipunginakake kangge ngandharaken raos mangkelipun Cak Diqin.

g. Kolokial Satuan Lingual Tembung kanthi Panandha Lok Fungsi Emotif

Kolokial ingkang dipunpanggihaken menika badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Nasha Aqila ngunekaken Cak Diqin crewet kanthi ngginakaken parikan

*Tuku gedhang, tuku gedhang nggo pakan betet
He wong lanang, he wong lanang kakehan
crewet ... (17)*

(sumber: tembang Mekekeh)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika tembung “he”. Tembung “he” kalebet tembung lok amargi tembung menika saged madeg piyambak saha nggambaraken wedharing raos jengkel. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung “he” kalebet kolokial amargi dipunginakaken penutur utawi Nasha Aqila nalika ngandharaken raos jengkel dhateng mitra tutur utawi Cak Diqin. Kawontenan tuturan menika non formal saha santé amargi bab ingkang dipunrembag menika perkawis pribadhi. Kajawi menika antawisipun penutur saha mitra tutur gadhah kalenggahan ingkang caket. Kolokial wonten ing cakepan tembang campursari nginggil menika ngewrat fungsi emotif, kangge ngandharaken raos jengkelipun Nasha Aqila dhateng Cak Diqin amargi kathah gunemanipun

Konteks: Cak Diqin ngraosaken nelangsa sasampunipun keturutan kagungan putra ingkang cacahipun 5

Ora anak anak neng batin rekasa

*Kepengin duwe anak yen isa lima
Keturutan, dhuh nelangsa ....(9)*

(sumber: tembang Koplak)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil

inggih menika tembung “dhuh”. Tembung “dhuh” kalebet satuan lingual tembung amargi saged madeg dados fungtor. Tembung menika kalebet tembung lok, amargi tembung menika saged madeg piyambak saha nggambaraken wedharing raos sedih. Cak Diqin ngraosaken sedih saha nelangsa sasampunipun kagungan putra 5. Adhedhasar konteks tuturanipun, tembung “dhuh” kalebet kolokial amargi dipunginakaken Cak Diqin ing situasi non resmi saha ing padintenan nalika nyariyosaken kulawarganipun.

Kolokial kasebat ngewrat fungsi emotif. Cak Diqin wonten ing kawontenan menika ngandharaken menawi boten gadhah putra menika rekaos sanget. Ananging, sasampunipun kagungan putra ingkang cacahipun 5, piyambakipun malah ngraosaken nelangsa. Pramila tembung “dhuh” menika minangka fungsi emotif, kangge ngandharaken raos sedih ingkang dipunalami Cak Diqin.

2. Kolokial Satuan Lingual Frasa

Kolokial satuan lingual frasa kanthi panandha pisuhan fungsi emotif badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Cak Diqin ngandharaken menawi kathah tiyang ingkang sami sowan dhateng dhukun, kanthi pangajab rumah tangganipun rukun, ananging kasunyatanipun boten mekaten

Golek solusi neng dhukun

*Rumah tangga ben dha rukun
Jabang bayik minta ampun*

Dhukune matane rabun ... (3)

(*sumber: tembang Dhukun Cabul*)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika frasa “matane rabun”. Frasa “matane rabun” kalebet satuan lingual frasa amargi kadadosan saking frasa inti: matane saha frasa atributif: rabun. Frasa menika kalebet kolokial ingkang ngandhut pisuhan amargi dipunginakaken ing swasana santé saha non resmi nalika Cak Diqin misuh.

Cak Diqin ngandharaken bilih kathah tiyang ingkang sami sowan dhateng dhukun, kanthi pangajab rumah tangganipun rukun, ananging kasunyatanipun boten mekaten. Ing kawontenan menika Cak Diqin duka, lajeng ngina dhukun ngginaken frasa kasebat satemah saged dipunwastani kasar/pisuhan. Kolokial wonten ing cakepan tembang campursari nginggil menika ngewrat *fungsi* emotif amargi dipunginakaken kangge ngina saha ngandharaken raos dukanipun Cak Diqin.

3. Kolokial Satuan Lingual Klausa

Pirembaganipun badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Cak Diqin ngandharaken bab ingkang sampun kalampahan ibarat bubur ra bakal dadi sega, satemah ndadosaken getun ingkang tanpa upama

*Biyen mula sliramu wis tak aturi, golek bojo
sing trisna welas sejati
Pungkasane sliramu digawe lara, ora wurung
saikine dadi randha
Nanging piye kabeh mau wis kebacut, ibarat
bubur ra bakal dadi sega* ... (44)

(*sumber: tembang Sida Randha*)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika klausa “bubur ra bakal dadi sega”. Wonten ing tuturan menika, “bubur” minangka jejer saha “ra bakal dadi sega” minangka wasesanipun. Klausa menika kalebet kolokial ingkang ngandhut idiom amargi klausa menika ngewrat piwulang bab kadadosan ingkang sampun kalampahan boten saged dipunbangsuli malih. Cak Diqin nate ngaturi Nasha Aqila menawi pados garwa menika ingkang trisnanipun welas sejati. Ananging panyarue menika boten dipunmirengaken, ngantos samenika nyandhang *status* randha amargi dipuntilar garwanipun. Klausa menika dipunginakaken ing swasana santé saha sipatipun informal nalika pacelathon antawisipun kalih tiyang ingkang kalenggahanipun caket/akrab.

4. Kolokial Satuan Lingual Ukara

Kolokial satuan lingual ukara kanthi panandha idiom fungsi puitik badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

Konteks: Cak Diqin ngandharaken parikan ingkang wosipun tansah setya dhateng satunggaling tiyang

*Gedhang raja satundhun dipangan codhot
Timbang wurung aluwung guluku pedhot* ... (33)

(*sumber: tembang Gulu Pedhot*)

Kolokial ingkang kapanggihaken saking cakepan tembang campursari ing nginggil inggih menika ukara 1: “Gedhang raja

satundhun dipangan codhot.” saha ukara 2: “Timbang wurung aluwung guluku pedhot.” Wonten ing ukara 1, “gedhang raja satundhun” minangka jejer saha “dipangan codhot” minangka wasesanipun. Wonten ing ukara 2, “timbang wurung” minangka wasesa saha “aluwung guluku pedhot” minangka lesanipun.

Ukara menika kalebet kolokial ingkang ngandhut idiom amargi ukara menika ngandhut parikan ingkang dipuntuturaken ing situasi non resmi. Ukara 1 minangka sampiran, dene ukara 2 minangka wosipun. Adhedhasar konteks tuturanipun, ukara menika dipunginakaken ing kawontenan non resmi, inggih menika nalika Cak Diqin ngandharaken bab kasetyanipun dhateng satunggaling tiyang. Kolokial wonten ing cakupan tembang campursari ing nginggil gadhah fungsi puitik, inggih menika ngewrat piwulang bab kasetyan ingkang kedah *diperjuangkan*. Raos kasebat boten namung dhateng tiyang ingkang dipuntresnani kemawon, ananging ugi dhateng kulawarga, bangsa, saha nagari.

PANUTUP

Dudutan

Satuan lingual kolokial wonten ing cakupan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin wonten sekawan, inggih menika kolokial satuan lingual tembung, kolokial satuan lingual frasa, kolokial satuan lingual klausa, saha kolokial satuan lingual ukara.. Panandha kolokial wonten ing cakupan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin kapanggihaken sekawan panandha, inggih

menika dipuntandhani tuturan-tuturan ingkang ngandhut idiom mliginipun ingkang awujud parikan, satuan lingual ingkang boten sampurna mliginipun tembung-tembung ingkang dipunwancah, tuturan ingkang ngewrat pisuhan, saha tuturan ingkang ngewrat tembung lok. *Fungsi* kolokial wonten ing cakupan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin kapanggihaken sekawan *fungsi*, inggih menika emotif, konatif, referensial, puitik, saha fatik. *Fungsi* kolokial menika saged dipuntingali kanthi nggatosaken konteksipun.

Implikasi

Pirembagan wonten ing panaliten menika ngengingi kolokial wonten ing cakupan tembang campursari anggitanipun Cak Diqin. Panaliten menika gadhah asil *satuan lingual*, panandha, saha *fungsi* kolokial wonten ing tembang menika. Panaliten menika katindhakaken kanthi pangajab saged paring *kontribusi* utawi sumbangsih ing pawiyatan luhur, inggih menika kangge nata *materi ajar* basa Jawi, mliginipun bab perkawis basa. Salajengipun, panaliten menika saged dipunginakaken kangge *referensi* panaliten sanes ingkang jinisipun sami.

Pamrayogi

Panaliti ingkang badhe nglajengaken panaliten menika saged nindakaken panaliten kanthi *mendalam*, kadosta mendhet setunggal panandha kolokial lajeng dipunanalisis bab menika kemawon, satemah asiling panaliten saged langkung mligi.

KAPUSTAKAN

- Chaer, Abdul dan Leonie Agustina. 2004. *Sosiolinguistik Perkenalan Awal*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Jalalpour, Elham dan Hossein. 2007. "A Study of English Translation of Colloquial". *Gale Cengage Learning*, 5, hlm. 1011-1021.
- Jendra, Made Iwan Indrawan. 2012. *Sociolinguistics Study of Societies' Languages*. Yogyakarta: Graha Ilmu.
- Kridalaksana, Harimurti. 1978. *Sosiolinguistik dalam Leksikografi*. Tugu: Panitia Penataran Leksikografi (Pusat Bahasa).
- Muhammad. 2011. *Metode Penelitian Bahasa*. Yogyakarta : Penerbit Ar-Ruzz Media
- Mulyana. 2005. *Kajian Wacana*. Yogyakarta: Tiara Wacana.
- Suhartinah, Tri Utari. 2013. Bahasa Inggris Kolokial pada Chicklit Mini Shopaholick karya Shopie Kinsella. *Thesis S2*. Yogyakarta: Program Studi Linguistik, FIB Universitas Gadjah Mada.
- Suparno. 2013. *Dasar-dasar Linguistik Umum*. Yogyakarta: Tiara Wacana.